

Sensorveiledning IDE2018: Frihetens idéhistorie

Vår 2022

Enten

Gjør rede for hovedtrekkene i det republikanske frihetsbegrepet slik det fremstilles på pensum av Quentin Skinner og Thomas Krogh. Diskuter deretter om et slikt frihetsbegrep kan sies å komme til uttrykk hos Mary Wollstonecraft i hennes *Vindication of the Rights of Women* (1792).

eller

Isaiah Berlin skiller mellom negativ og positiv frihet. Gjør greie for skillet og for hvordan han stiller seg til de to formene for frihet. Diskuter deretter hans syn på frihet i lys av tenkningen til enten John Stuart Mill eller L. T. Hobhouse.

Til den første oppgaven

Første del av oppgaven ber om hovedtrekk i det republikanske frihetsbegrepet. Litt av utfordringen vil være å nettopp skille ut de sentrale elementene og ikke fortape seg i historiske detaljer. Skinners tekster på pensum er de som gir mest stoff og de som bør ha hovedrollen i besvarelsen. Krogh kan brukes mer som kontroll av at man har fått frihetsbegrepet rett og til å utlegge den historiske konteksten/rammen i form av den republikanske tradisjonen.

Sentrale stikkord for det republikanske frihetsbegrepet er 1) fravær av vilkårlig makt, asymmetriske maktrelasjoner, og 2) styreform/forfatning med innslag av borgerstyre/bredere politisk deltakelse (jf. republikk). Studentene bør ha med koblingen her, at man er fri mann bare i en fri stat. Videre bør en gjennomsnittlig besvarelse også kunne si noe om konsekvensene av å være underlagt vilkårlig makt, slik Skinner utlegger dem.

Gode besvarelser vil også kunne plassere frihetsbegrepet historisk, innenfor den republikanske tradisjonen. De vil kunne koble Skinner med sitt fokus på republikanere under den engelske

borgerkrigen og den bredere republikanske tradisjonen, slik Krogh presenterer den. Dette er likevel krevende og det kan ikke forventes at studentene går i detalj. For mye historie kan også være til hinder for å identifisere hovedtrekkene i det republikanske frihetsbegrepet.

Studenter som gjør rede for Skinners opprinnelige ønske om å snakke om ny-romersk frihet, heller enn republikansk frihet, fortjener pluss for det.

Andre del av oppgaven handler om Wollstonecraft. En gjennomsnittlig besvarelse vil kunne peke på Wollstonecrafts fremstilling av kvinnens underordnede stilling i ekteskapet og samfunnet for øvrig, hennes avhengige posisjon, som et republikanske argument om vilkårlig makt. Gode besvarelser vil kunne gå i dybden, beskrive mekanismene som Wollstonecraft trekker opp og hennes løsningsforslag, som først og fremst handler om utdanning. Gode besvarelser vil også kunne nyansere hennes gjeld til den republikanske tradisjonen ved å fremheve rettighetsretorikken, som også i noe grad preger hennes verk.

En del studenter vil trolig trekke inn Berlins skille mellom negativ og positiv frihet. Dette er greit så lenge det ikke dominerer besvarelsen. Gjort på en god måte kan det vise oversikt over pensum og telle positivt, men det er altså ikke påkrevd.

Til den andre oppgaven

En gjennomsnittlig besvarelse bør kunne gjøre rede for Berlins skille mellom to former for frihet, mellom negativ og positiv frihet. Negativ frihet, forstått som fravær av hindringer for egen livsutfoldelse, vil trolig være enklest å utlegge, positiv frihet noe mer komplisert. Foruten Berlin er imidlertid både Skinner og Taylor til hjelp når det gjelder forståelsen av positiv frihet som selvrealisering.

Studentene bør ha fått med seg at begge formene for frihet er frihet for Berlin, etter at han har gjort en stor jobb med å skille ut alt han mener ikke er frihet.

Det forventes for øvrig at en gjennomsnittlig besvarelse får frem Berlins motvilje mot positiv frihet, hvordan han frykter en slik frihetsforståelse kan skli ut i det totalitære. Avanserte besvarelser vil kunne si noe prosessen, slik Berlin skildrer den, knyttet til det splittede selvet, indre konflikter og forestillinger om at noen vet bedre enn individet selv hva det egentlig vil bli/være.

Gode besvarelser vil gå inn på Berlins verdipluralisme og hvordan den henger sammen med hans prioritering av negativ frihet.

Biografisk kontekstualisering vil være nærliggende for mange når det gjelder Berlin. Gode besvarelser vil kunne trekke på artikkelen på pensum av Jan-Werner Müller om kaldkrigsliberalisme.

Siste del av oppgaven ber om en diskusjon av Berlins syn på frihet i lys av enten Mill eller Hobhouse. Mill er trolig enklest å ta tak i for studentene, ettersom Berlin eksplisitt kommenterer ham. Hobhouse krever noe mer arbeid, og gjort på en god måte, kan et slikt valg være fortjenestefullt.

For Mills del bør en gjennomsnittlig besvarelse få med at hans prinsipp for å vurdere statlig inngrep i enkeltmenneskets frihet minner mye om Berlins forståelse av negativ frihet, noe Berlin selv fremhever. Gode besvarelser vil få frem at for Mills del er dette likevel forankret i et ideal om selvrealisering, som Berlin ser bort ifra.

Hos Hobhouse er idealet om selvrealisering enda mer i sentrum enn hos Mill. Han knytter dette eksplisitt til hvilke økonomiske og materielle ressurser som er tilgjengelig for den enkelte. Gode besvarelser vil kunne bruke dette i en diskusjon med Berlins avvisning av at mangel på slike ressurser har noe mer frihet å gjøre.

Både Mill og Hobhouse opererer med frihetsbegreper forankret i selvrealisering og en form for perfektjonisme. Gode besvarelser vil få frem dette og kunne knytte Berlins skepsis mot «positiv frihet» til kaldkrigsliberalismen hos Müller.